

Теорія та методика навчання

УДК 378.147:811.161.2'367

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18166483>

Реалізація аудіального модусу в системі мультимодального навчання синтаксису складного речення у ЗВО

Баньої Вероніка Федорівна

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри української мови

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Ужгород, 88000 Україна

<https://orcid.org/0000-0001-7957-8080>

Прийнято: 12.12.2025 | Опубліковано: 29.12.2025

***Анотація.** Стаття присвячена теоретичному обґрунтуванню та розробці методичного інструментарію для реалізації аудіального модусу в межах мультимодального навчання синтаксису складного речення в закладах вищої освіти. Основна увага зосереджена на дослідженні потенціалу аудіального каналу як когнітивної стратегії, що сприяє глибинній структуризації знань та зменшенню когнітивного навантаження у студентів-філологів. Використано теоретичні **методи** аналізу, синтезу й узагальнення для опрацювання лінгводидактичної літератури; емпіричний метод спостереження за освітнім процесом в ЗВО з метою інтерпретування особливостей сприйняття студентами складних синтаксичних структур через аудіальний канал; метод індуктивного узагальнення для систематизації власного викладацького досвіду та виокремлення найбільш результативних видів завдань. **Результати.** У статті розкрито роль аудіального модусу як фундаменту для*

*переходу від механічного оперування правилами до інтуїтивного відчуття синтаксичної ієрархії. Обґрунтовано, що просодика слугує первинним маркером синтаксичної організації, яка забезпечує успішне кодування складних конструкцій у живому спілкуванні. Запропоновано та описано практичний комплекс завдань, що охоплює роботу з автентичними подкастами, аудіокнигами та використання спеціалізованого програмного забезпечення для об'єктивізації аналізу акустичних параметрів складного синтаксичного цілого. Зосереджено увагу на технології «Тінювання» (Shadowing), запропоновано синтаксичне моделювання за аудіальними стимулами та створення студентами власних аудіопроектів, що дозволяє інтегрувати теоретичні знання у практичний сенсорний досвід. Окреслено ефективність поєднання аудіального каналу з візуальним та кінестетичним модусами для формування цілісної мовної компетентності. **Висновки.** Реалізація аудіального каналу дозволяє репрезентувати мову як динамічну мультимодальну систему, що є критично важливим в умовах цифрової трансформації освіти. Встановлено, що використання аудіального модусу сприяє розвитку механізмів критичного мислення та підготовки майбутніх фахівців до ефективної комунікації в мультимодальному середовищі.*

Ключові слова: мультимодальний підхід, аудіальний канал, просодичні маркери, цифрові інструменти, синтаксична компетентність, складна синтаксична одиниця.

Implementation of the Auditory Mode in the Multimodal Teaching System of Complex Sentence Syntax in Higher Education Institutions

Veronica Banyoi,

Candidate of Philology,

Associate Professor at the Department of Ukrainian Language,

Uzhhorod National University

Uzhhorod, 88000 Ukraine

<https://orcid.org/0000-0001-7957-8080>

Abstract. *The article is devoted to the theoretical justification and development of methodological tools for the implementation of the auditory mode within the framework of multimodal teaching of complex sentence syntax in higher education institutions. The main focus is on researching the potential of the auditory channel as a cognitive strategy that promotes in-depth structuring of knowledge and reduces cognitive load in philology students. Theoretical **methods** of analysis, synthesis and generalisation were used to study linguistic and pedagogical literature; an empirical method of observing the educational process in higher education institutions, which made it possible to interpret the peculiarities of students' perception of complex syntactic structures through the auditory channel; a method of inductive generalisation to systematise one's own teaching experience and identify the most effective types of tasks. **Results.** The article reveals the role of the auditory mode as the foundation for the transition from mechanical application of rules to an intuitive sense of syntactic hierarchy. It is said that prosody is the primary marker of syntactic organisation, which ensures the successful encoding of complex constructions in live communication. A practical set of tasks is proposed and described, covering work with authentic podcasts, audiobooks, and the use of specialised software to objectify the analysis of the acoustic parameters of a complex syntactic whole. Attention is focused on the*

*'Shadowing' technology, syntactic modelling based on auditory stimuli is proposed, and students are encouraged to create their own audio projects, which allows them to integrate theoretical knowledge into practical sensory experience. The effectiveness of combining the auditory channel with visual and kinesthetic modes for the formation of holistic language competence is outlined. **Conclusions.** Implementation of the auditory channel allows language to be represented as a dynamic multimodal system, which is critically important in the context of the digital transformation of education. It has been established that the use of the auditory mode contributes to the development of critical thinking mechanisms and the preparation of future specialists for effective communication in a multimodal environment.*

Keywords: *multimodal approach, auditory channel, prosodic markers, digital tools, syntactic competence, complex syntactic unit.*

Постановка проблеми. Цифрова епоха змінила ракурс лінгводидактичних досліджень, трактуючи мову як мультимодальну систему, хоча тривалий час панувала ідея про ізольоване навчання мовних одиниць. Мультимодальний підхід, що поєднує візуальний, кінестетичний, цифровий та аудіальний канали репрезентації інформації, є ефективною стратегією подолання когнітивного навантаження, властивого сучасним студентам із кліповим типом сприйняття. Попри це, традиційна граматики часто обмежується графічною репрезентацією синтаксичних конструкцій, де просодика сприймається як вторинне явище. Нині ж дослідники наголошують, що інтонація, ритм, паузація є первинними маркерами синтаксичної організації, які забезпечують успішність кодування й декодування складних конструкцій у живому спілкуванні [1, с.75]. У системі навчання синтаксису складного речення аудіальний канал є важливою когнітивною стратегією: він забезпечує глибинну структурування знань, для яких акустичні параметри речення стають опорою для розуміння абстрактних синтаксичних категорій, інтегруючи теоретичні правила

в практичний сенсорний досвід здобувача освіти. Саме тому вивчення аудіального модусу як компонента мультимодального викладання є надзвичайно *актуальним*.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему використання аудіального каналу згідно з мультимодальним підходом до викладання синтаксису складного речення у ЗВО розглядають у різноаспектних дослідженнях. У центрі уваги багатьох авторів перебуває зв'язок синтаксичних структур та просодичних засобів, адже саме інтонація й ритміко-мелодичні характеристики мовлення забезпечують можливість студентам усвідомити межі та логіку складних речень. С. Єрмоленко [2] пропонує функційний підхід до викладання синтаксису, підкреслюючи значення інтонації як засобу актуалізації синтаксичних відношень. Важливою в цьому контексті є праця Л. Макарук [3], яка аналізує паралінгвальні засоби як композиційні складники сучасних мультимодальних текстів. Авторка показує, що невербальні елементи – інтонація, паузи, тембр голосу, жести – не є периферійними, а формують цілісність комунікативного акту. Це дозволяє розглядати аудіальний канал не лише як допоміжний, а як рівноправний інструмент у мультимодальному навчанні. Варто згадати й роботу І. Попової [4], яка досліджує специфіку засобів зв'язку у синтаксичній системі (на прикладі «Щоденників» О. Гончара), що підтверджує можливість та необхідність поєднання синтаксичних й аудіальних характеристик у навчальному процесі.

Цінними для розуміння значення аудіального каналу у викладанні синтаксису складного речення є праці, присвячені аналізу просодичних та інтонаційних засобів. Г. Сивокінь [5] доводить, що інтонація є визначальним інструментом у вираженні епістемічної модальності, а отже, вона може слугувати цінним ресурсом у навчанні синтаксису. Є. Савченко [6] розглядає важливі для розуміння логіки складного речення фонетичні засоби актуалізації тематичного та рематичного компонентів речення, що безпосередньо стосується

навчання складних синтаксичних структур через аудіальний канал. І. Гуменюк в експериментально-фонетичному дослідженні [7] демонструє інтонаційні особливості описів у художній прозі, що слугує підтвердженням значення аудіального каналу для формування стилістичної виразності.

Окрему увагу дослідники приділяють методологічним та практичним аспектам впровадження аудіального компонента в освітній процес. У роботі І. Фельцан, Н. Теличко та Д. Попп [8] показано, що розвиток навичок аудіювання через мультимодальний підхід є методологічною проблемою, але водночас відкриває нові можливості для інтеграції аудіального каналу в навчання. Т. Ніколашина та М. Тихоненко [9] наголошують на важливості використання мультимедійних засобів у викладанні української мови, що безпосередньо підтверджує актуальність аудіальних ресурсів для ефективного формування мовної компетентності студентів. Питання технологічного забезпечення, зокрема практичної реалізації аудіального навчання через цифрові платформи, розглядаються в працях В. Резунової та О. Нашиванька [10]. Незважаючи на те що автори фокусують увагу на підготовці фахівців медичного профілю, запропоновані ними стратегії використання інтернет-ресурсів для формування навичок аудіювання можуть бути адаптовані до вивчення синтаксису української мови як іноземної або рідної, оскільки вони забезпечують інтерактивність та багаторазове відтворення складних для сприйняття мовленнєвих зразків.

Важливим вкладом у розвиток сучасних лінгводидактичних стратегій у контексті мультимодального навчання є колективна монографія за редакцією І. Школи та Н. Дмитренко «Утілене навчання в іншомовній освіті: мультимодальність, візуальність, цифрові практики» [11]. Автори видання обґрунтовують перехід від традиційного когнітивного підходу до концепції «утіленого пізнання», де процес засвоєння мови розглядається як невід'ємний складник тілесного досвіду, сенсорного сприйняття та мультимодальної взаємодії. Дослідники доводять, що використання мультимодальних ресурсів у

поєднанні з цифровими інструментами цифрового навчання не тільки підвищує мотивацію здобувачів освіти, але й сприяє формуванню складніших когнітивних зв'язків, необхідних для глибокого засвоєння мови.

Окреслені наукові підходи до розуміння просодики не лише з'ясовують природу акустичних сигналів як маркерів завершеності думки, але й створюють підґрунтя для опрацювання та впровадження нових освітніх стратегій. Отже, взаємодія синтаксису й просодики може стати об'єктом прикладного аналізу в системі мультимодального навчання, що допомагає з'ясувати, як синтаксична ієрархія співвідноситься з просодичною. Це також створює основу для використання цифрових інструментів візуалізації звуку як необхідних складників викладання синтаксису складного речення у ЗВО. Аудіальний канал у поєднанні з іншими в межах мультимодального підходу може слугувати інструментом для створення комплексної методики навчання, яка дозволить краще усвідомлювати синтаксичні структури, розвивати навички аудіювання та формувати цілісну мовну та мовленнєву компетентність.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених просодичним засобам мовлення та впровадженню мультимодального підходу до вивчення мовних явищ, питання системної інтеграції аудіального каналу як базової когнітивної стратегії у викладанні синтаксису складного речення у ЗВО залишається недостатньо розкритим. Трансформація від мономодального до мультимодального дослідження дискурсу вимагає перегляду традиційних методик, які фокусуються виключно на графічній фіксації речення, а інтонація розглядається як вторинне явище. Сьогодні малодослідженим залишається потенціал аудіального каналу як інструменту структурування інформаційного потоку, що здатний зменшити когнітивне навантаження на студента під час вивчення синтаксису складного речення. Тому потребує деталізації методика інтеграції аудіальних засобів у систему мультимодального навчання, що

дозволить здобувачам освіти перейти від механічного оперування правилами до інтуїтивного відчуття синтаксичної ієрархії через просодичні сигнали.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – теоретично обґрунтувати та запропонувати методичний інструментарій реалізації аудіального модусу в межах мультимодального навчання синтаксису складного речення в закладах вищої освіти. Результати дослідження ґрунтуються на аналізі та узагальненні власного досвіду впровадження аудіального компонента під час викладання синтаксису складного речення української мови у ЗВО.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- з'ясувати теоретичні засади функціонування аудіального модусу в системі мультимодального навчання та розкрити роль аудіального каналу як засобу зменшення когнітивного навантаження під час аналізу складних синтаксичних одиниць;

- обґрунтувати значення просодики (інтонації, ритму, паузації) як первинного маркера синтаксичної організації складного речення для успішного формування інтонаційно-комунікативної компетентності;

- запропонувати практичний комплекс завдань, спрямований на формування синтаксичної компетентності майбутніх філологів, з обґрунтуванням доцільності інтеграції цифрових інструментів та мультимедійних платформ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аудіальний модус у системі мультимодального навчання базується на здатності мовця і слухача (здобувача освіти) використовувати акустичні параметри для структурування інформаційного потоку. Інтеграція аудіального каналу під час вивчення складних речень дозволяє зменшити когнітивне навантаження через його розподіл між різними каналами, що особливо важливо у процесі аналізу складних тем. Звичайно, аудіальне сприйняття не реалізується як мономодус: це

складна взаємодія перцептивних, когнітивних та моторних здібностей, які є важливими для розпізнавання складних синтаксичних моделей у мовному потоці. Воно сприяє переходу від свідомого оперування правилами до інтуїтивного відчуття мови, відповідно допомагає студенту сегментувати складне речення на значущі семантико-синтаксичні блоки.

Важливим компонентом аудіального модусу є просодика, яка охоплює сукупність супрасегментних одиниць мовлення і є визначальною для сегментації потоку мовлення на дискретні одиниці [12, с. 46]. Це особливо важливо для академічного середовища, де розуміння «живої» мови вимагає навичок аналізу інтонаційного контуру як засобу маркування синтаксичних меж. У контексті мультимодальності інтонація не лише маркує комунікативний тип речення, але й слугує засобом розрізнення стверджувальних і питальних конструкцій, окличних і неокличних. Водночас паузація як інструмент розмежування структурних блоків корелює з пунктуаційним оформленням, а ритм та інтенсивність дозволяють встановити фокусні зони в реченні для глибшого розуміння семантико-синтаксичної структури речення. Звучання впливає на формування синтаксичних одиниць як ритмічних одиниць. Така взаємодія дає змогу з'ясувати особливості співвідношення синтаксичної та просодичної ієрархій. Зокрема, інтонаційне членування речення на синтагми забезпечує синтаксичний зв'язок між його частинами, відображаючи логічні плани і логічну модальність судження [5, с. 50].

Для ідентифікації синтаксичних меж слухачі враховують комплекс акустичних сигналів, які є маркерами завершеності/незавершеності думки чи речення, структурних блоків. Проте для лінгводидактики важливим є питання врахування прихованої просодики, оскільки під час читання подумки мовець конструює власну просодичну модель тексту. Зважаючи на це, розуміння узгодженості механізму ритмізації тексту з пунктуацією, тобто кореляції внутрішнього просодичного малюнка й графічної фіксації речення є особливо

важливим, оскільки це дозволить студентам глибше усвідомити зв'язок між пунктуацією й інтонацією. Важливою в академічному середовищі є репрезентація складного речення як цілісної ритмічної одиниці, оскільки ритм може відображати ієрархічну структуру думки. Отже, аудіальні засоби варто інтегрувати до курсу синтаксису складного речення передусім для розвитку навичок сприйняття живого мовлення. Для реалізації аудіального модусу в межах мультимодального підходу під час вивчення синтаксису складного речення у ЗВО рекомендуємо такі групи завдань: рецептивно-аналітичні (робота з аудіокнигами, синтаксичне інтонування й моделювання, фоностилестичний аналіз), технологічно-цифрові методи (візуалізація інтонації, робота з навчальними й автентичними подкастами), продуктивно-творчі вправи (складання речень за аудіальними стимулами, озвучення візуального контенту, аудіопроєкти), тренувальні вправи на синтаксичну гнучкість (техніка «Тінювання», інтенсивна інтонаційна практика, синтаксичне прогнозування), інтерактивні й мультимодальні завдання (кінестетичне моделювання, спеціалізовані слухові диктанти) та ін. Зупинимось детальніше на їхній характеристиці.

Першочергове значення має робота з високоякісним звуковим контентом. Аудіокниги є ідеальним матеріалом для синтаксичного аналізу, оскільки професійні читці використовують повною мірою просодіку для розкриття авторської інтенції. Можна запропонувати студентам прослуховувати текст із заплющеними очима, що дозволяє глибше зосередитися на звуковому каналі. Відтак позначити інтонаційний контур на папері (умовні позначення: \m – низький спадний тон; ^m – високий спадний тон; /m – низький висхідний тон; \m – спадно-висхідний тон; ^ m – висхідно-спадний тон; →m – низький рівний тон; →m – високий рівний тон; || – пауза між висловленнями; | – коротка міжсинтагменна пауза; § – коротка, або перцептивна пауза; {m – внутрішньосинтагменна пауза; m m m – підвищена гучність; m m m – знижена

гучність). Після прослуховування студенти порівнюють зафіксований інтонаційний малюнок із графічним текстом з метою встановлення відповідності пауз розділовим знакам. Нині для об'єктивізації аналізу акустичних параметрів озвучених чи почутих фрагментів дослідники вже активно використовують спеціалізовані комп'ютерні програми Praat, WaveLab, SpectraLab, CoolEditPro та SFS/WASP [7, с.9], які дозволяють візуалізувати інтонацію у вигляді спектограм та кривих частоти основного тону, тобто перетворювати звук на стабільний візуальний об'єкт. Вважаємо, що здобувачам освіти також дуже важливо інтегрувати такий цифровий модус для підтвердження власних спостережень та порівняння власної просодики з еталонною моделлю.

Дозволяє студентам аналізувати складні синтаксичні конструкції в типових спонтанних мовленнєвих ситуаціях використання подкастів, причому технологія роботи з ними значною мірою збігається з опрацюванням аудіотекстів [13, с.156]. Роботу з подкастами пропонуємо організувати в три етапи: 1) передтекстовий: студенти прогнозують зміст та ймовірні синтаксичні структури за заголовком або коротким описом; 2) етап аудіювання: безпосереднє прослуховування тексту з метою фіксації інтонаційних контурів та пауз, що маркують межі частин складного речення; 3) післятекстовий: аналітичне обговорення почутого, інтерпретація результатів, маніпуляції зі структурами (трансформація простих речень у складні й навпаки). Традиційно на заняттях із синтаксису складного речення використовуємо контент популярних освітніх і розважальних подкастів, які містять якісні зразки сучасного інтелектуального мовлення (наприклад, *Записки лінивих філологів* (<https://www.youtube.com/channel/UCTXUXlg0btVpilVrId7DuDA>), *Культурний трибунал* (https://www.youtube.com/playlist?list=PLpXNW3lwgte_uJ4C3OvZlu-SUCn10fje1)).

Зауважимо, що ефективною формою самостійної роботи є створення студентами власних подкастів (коротких), де аналіз складних синтаксичних

конструкції супроводжується фаховими коментарями авторів. Загалом викладачі ЗВО можуть впроваджувати подкастинг у таких формах: 1) навчальні подкасти: короткі аудіолекції, зосереджені на конкретних правилах синтаксису, що дозволяють студентам асинхронно та багаторазово прослуховувати складні пояснення; 2) студентські проєкти: створення власних подкастів змушує студентів старанно працювати над просодичним оформленням своїх висловлювань. Щоб створити подкаст, зрозумілий для слухача, студент повинен правильно використовувати інтонаційні паузи та логічні наголоси у складних реченнях. Це допомагає додатково акцентувати на логічних переходах між частинами складного речення.

Як зауважує С. Данилюк, «дедалі більше освітнього контенту створюється й публікується у вигляді подкастів, і викладачі та студенти мають прямий доступ до автентичного аудіо- та відеоматеріалу. Викладачі самі легко можуть створювати подкасти зі щоденними домашніми завданнями й публікувати їх на веб-сайті з потоком RSS. Студенти можуть замовити цей потік вдома й синхронізувати свої завдання, беручи їх із собою куди завгодно» [13, с. 156]. Автор доходить висновку, що «використання в навчальному процесі інформаційно-комунікаційних технологій, у тому числі й інтернет-технологій, з метою формування професійної компетентності сучасних фахівців дає змогу організувати як індивідуальну, так і колективну форми роботи, сполучаючи в собі функції засобу спілкування, а також інструменту інформаційної та технічної підтримки діяльності викладача й сучасних фахівців» [13, с. 158].

Важливою інноваційною інтерактивною технологією у процесі навчання синтаксису складного речення є проєктна діяльність, яка, на думку науковців, ще й слугує «дієвим методом формування дослідницьких навичок» [14, с. 17]; основними вимогами до проєктної діяльності, вважають фахівці, є такі: «1) проєкт має розв'язувати якусь проблему; 2) у процесі роботи має проводитись дослідження, використовуватись дослідницькі методи;

3) дослідження та проектна робота виконується безпосередньо здобувачами освіти; 4) викладач виступає лише в ролі консультанта; 5) результати повинні мати практичне значення» [14, с. 17-18]. Ми зазвичай пропонуємо на заняттях проектну роботу «Аудіальні карти»: студенти, об'єднані в мікрогрупи, здійснюють запис та аналіз аудіофрагментів, де демонструють інтонаційний профіль певного типу складного речення (специфіку мелодики, паузації, логічного наголосу). Результатом такої діяльності може бути створення спільної навчальної аудіотеки, яка використовуватиметься як еталонна база для подальшого вивчення синтаксичної системи мови.

На реалізацію інтонаційного принципу пунктуації спрямовані вправи на синтаксичне моделювання та інтонування: 1) створення візуальних схем та аудіо: студенти слухають речення та обирають із запропонованих візуальних схем ту, яка відповідає акустичному малюнку; 2) експресивне читання: цей різновид викладач обирає з метою стилістичного увиразнення мовлення, коли треба обґрунтувати авторське пунктуаційне оформлення, що не відповідає пунктуаційним нормам; 3) складання промов за аудіальними стимулами: здобувачі освіти будують складні синтаксичні конструкції на основі почутих опорних слів, словосполучень чи коротких описів ситуацій. Опорні слова пропонуємо такі, які б дозволили студентіві вибудувати логічний зв'язок між абстрактними поняттями та сучасним станом мови: Блок №1: *трансформація, мовна стійкість, соціолінгвістичний маркер, ідентичність*; Блок №2: *архаїзм, цифровий етикет, неосемантизм, модальний відтінок*; Блок №3: *пуризм, лексичне запозичення, адаптація, мовна норма* тощо. Те саме стосується і словосполучень, наприклад: Блок №1: *з огляду на історичні передумови, попри дискусійний характер питання, тяглість літературної традиції*; Блок №2: *відповідно до правописних інновацій, експресивне забарвлення тексту, нівелювання мовних бар'єрів*; Блок №3: *взаємодія діалектів та літературного стандарту, когнітивна функція мови, інструмент м'якої сили* тощо. Для

студентів-філологів важливо для опису підбирати ситуації, які вимагають не лише загальної ерудиції, але й застосування фахових знань. Серед пропонованих варіантів на заняттях, наприклад, є такі: 1) «*Популяризатор класики*»: уявіть, що ви створюєте літературний подкаст для підлітків. Вам потрібно за 2 хвилини пояснити, чому творчість письменника XIX століття (на вибір студента) є гостроактуальною для сучасної TikTok-культури; 2) «*Дипломат-лінгвіст*»: Ви на міжнародній конференції, де обговорюють питання «Мова – зброя». Вам потрібно пояснити іноземним колегам різницю між природним розвитком мови та штучним втручанням у мову (лінгвоцидом); 3) «*Дискусія про фемінітиви*»: ви виступаєте на круглому столі. Ваше завдання – обґрунтувати використання фемінітивів не з погляду моди, а з погляду внутрішніх законів розвитку мови та словотворення. Варто зауважити, що викладач зачитує стимули лише один раз, а студенти мають небагато часу (30-60 секунд) на обмірковування структури складних речень перед виступом (представленням). Для підвищення рівня складності викладач може запропонувати студентам побудувати синтаксичний період, що вимагає особливої ритмомелодійної організації.

Результативними, вважаємо, є такі інтерактивні та мультимедійні методи, як кейс-метод та «мозковий штурм», аналіз мультимодальних текстів, робота з динамічними таблицями. Наприклад, використання кейс-методу в поєднанні з «Мозковим штурмом» дозволяє визначати аудіальні маркери у складних реченнях колективно, а здобувачі освіти під час обговорення можуть виступати в ролі спікерів, опонентів. Як зазначає Л. Козак, використання кейс-методу «у підготовці майбутніх викладачів до інноваційної професійної діяльності є особливо значущим, оскільки його застосування в навчальному процесі вимагає максимального наближення студентів до реальних ситуацій професійної діяльності та прийняття адекватних рішень. За допомогою кейс-методу майбутні викладачі мають можливість вивчати складні професійні питання, формувати вміння виділяти проблеми, аналізувати та розробляти програми дій, що

дозволить у майбутньому виважено діяти у реальній ситуації» [15, с. 161]. У нашому контексті це виявляється у формуванні вміння аналізувати складні мовленнєві ситуації, де просодичне оформлення стає основою правильної інтерпретації синтаксичної структури та семантики висловлювання.

Для реалізації аудіального модусу у викладанні синтаксису складного речення ефективною є техніка «Тінювання» (Shadowing), що зазвичай застосовується для вивчення іноземних мов: студенти слухають носія мови та повторюють за ним, імітуючи вимову, темп, інтонацію [16]. Студенти, прослуховуючи аудіоформат певної промови, намагаються синхронно відтворити не лише слова, але інтонаційний малюнок (ритм, темп, інтонаційні перепади). Така практика допомагає поліпшити здатність сприймати складні синтаксичні конструкції на слух, відчувати логічні паузи й наголос, що безпосередньо формує навички правильного пунктуаційного оформлення. «Тінювання» передбачає прослуховування без повтрення контексту, синхронне повторення, запис власного голосу на диктофон для порівняння з оригіналом.

Логічним доповненням цієї техніки є фоностилістичний аналіз, спрямований на спостереження за зміною акустичного оформлення та синтаксичної структури речень, що вживаються в різних комунікативних ситуаціях. Це дозволяє студентам розпізнавати через інтонацію авторські розділові знаки, які, хоч і суперечать нормам пунктуації, проте стилістично увиразнюють текст і маркуються у мовленні особливими інтонаційними переходами.

Також впливає на формування синтаксичної гнучкості інтенсивна інтонаційна практика, яку можна реалізувати через такі вправи: 1) «Хвиля»: читання складного речення з поступовим нарощуванням висоти тону (висхідна мелодика) до межі предикативних частин складного речення із різким зниженням (нисхідна мелодика) після неї; це дозволяє студентам на соматичному рівні відчути структуру речення; 2) контрастна інтонація: студенти

читають одне й те саме речення з різною інтонацією (наприклад, спочатку з перелічувальною, що відповідає комі, а потім – з інтонацією зумовленості, що маркується тире). Після виконання вправи обов'язковим є лінгвістичний коментар щодо того, як зміна просодичного малюнку трансформує семантико-синтаксичні відношення всередині речення.

Вправи на розпізнавання граматичних функцій також дозволяють сформувати синтаксичну компетентність. Орієнтуючись на акустичні маркери, студенти можуть здійснювати синтаксичне прогнозування (викладач читає першу частину складнопідрядного речення з відповідною інтонацією підвищення, а студенти на слух визначають тип очікуваної підрядної частини й завершують думку) або ж сортування структур (здобувачі прослуховують складні речення з присвоєним номером і записують лише ті, які мають певну граматичну структуру).

Високу результативність демонструє поєднання аудіального модусу з візуальною підтримкою (слайди з ключовими фразами) та жестами під час аналізу мультимодальних промов (TED-платформи). Хоча дослідники переважно звертають увагу на такі ресурси, коли аналізують їхню значущість під час вивчення іноземних мов [17, 18], вважаємо, що ця платформа є цінною і для викладання синтаксису складного речення української мови: на платформі TED та пов'язаних із нею ресурсах є чимало контенту українською мовою; для студентів-україністів це цінне джерело «живих» аудіостимулів, оскільки промови там зазвичай мають чітку структуру, багату лексику та виразну дикцію. Наприклад, студент може прослухати 30-секундний уривок, виписати ключові терміни, відтак спробувати відтворити ідею спікера, використовуючи складні синтаксичні конструкції. Або ж прослуханий текст представити записом опорних слів (3-4) та одним складним реченням, яке б узагальнювало почуте. Використання платформи «TED» для студентів має значні переваги: вона існує у вигляді додатку на смартфон; можна вибирати мову виступу і субтитрів;

конференції класифіковано на «чудові», «геніальні», «приголомшливі», «сміливі», «смішні» тощо; можна здійснювати пошук відео й за часовими характеристиками (від 5 хв до 1 години); кожне відео можна завантажити й переглядати в режимі офлайн [19]. Це дозволяє інтегрувати навчання синтаксису до повсякденного цифрового простору майбутнього філолога.

Окрім роботи з готовими аудіофайлами, вагоме місце в системі мультимодального навчання посідає візуалізація граматичних процесів у динаміці. Ефективним інструментом поєднання статичної схеми й живого звуку є мультимедійні презентаційні матеріали. Використання динамічних екранних посібників, у яких візуальна трансформація структури речення (наприклад, графічне розгортання підрядних частин) супроводжується акустичним чи графічним коментарем, дозволяє глибше зрозуміти логіко-синтаксичні зв'язки. Ефективною практикою є створення коротких (до 10 хвилин) відеолекцій чи навчальних подкастів, що поєднують теоретичну інформацію з практичними ілюстраціями. Творчий складник навчання може бути реалізований через завдання з озвучення фрагментів фільмів: студенти можуть створювати діалоги й субтитри до кадрів улюблених фільмів, використовуючи складні речення, відтак озвучувати їх, дотримуючись правильної просодики. Це забезпечує поєднання візуального образу, графічного тексту та вокального відтворення, що є основою мультимодальної компетентності майбутнього філолога.

Активну взаємодію слухового та візуального каналів у контексті мультимодального підходу можуть забезпечувати спеціалізовані слухові диктанти (коментований, графічний, вибірковий), які відрізняються від дослівного запису. Під час коментованого диктанту студенти обґрунтовують вибір розділових знаків безпосередньо вголос на основі почутої інтонації та граматичної структури. Графічний диктант складніший, оскільки відразу передбачає фіксацію синтаксичної схеми, яка відображає зв'язки між частинами складного речення. Коли необхідно опрацювати лише певний тип складних

речень або здійснити маркування окремих засобів зв'язку на слух, то варто пропонувати студентам вибіркового диктанта.

Для реалізації мультимодального підходу аудіальний модус варто поєднувати також із кінестетичним каналом сприйняття: група студентів презентує окремі предикативні частини складного багатокomпонентного речення, озвучуючи їх з відповідною інтонацією; завдання решти аудиторії полягає у відтворенні логічної послідовності компонентів речення шляхом фізичного розташування учасників у просторі відповідно до синтаксичної ієрархії. Студенти також можуть розігрувати діалог, використовуючи певні типи складних речень, які визначає заздалегідь викладач; основний акцент, звичайно, у цьому випадку зміщується на просодичне маркування комунікативної інтенції, що дозволяє студентам засвоїти складний матеріал через власний емоційно-мовленнєвий досвід.

Гармонійне поєднання аудіального каналу з іншими модусами в мультимодальному дискурсі може забезпечити дидактичну ефективність викладання синтаксису складного речення української мови у ЗВО. Запропонована комплексна система такого навчання передбачає такі етапи: 1) рецeптивний (ознайомлення з новою синтаксичною структурою через прослуховування автентичних зразків, які найвиразніше репрезентують просодичні маркери); 2) когнітивно-візуальний (поєднання почутого з графічним моделюванням структури речення (через лінійні блок-схеми, дерево залежностей тощо), що забезпечує інтеграцію аудіального каналу з візуальним і кінестетичним); 3) продуктивний (виконання вправ на трансформацію речень або створення власних текстів з визначеними синтаксичними параметрами); 4) рефлексивний (запис власного мовлення та його подальший аналіз, що завершує цикл навчання через самокорекцію). Окреслені компоненти можуть впроваджуватися в освітній процес як цілісна система або як окремі елементи залежно від мети заняття.

Висновки. Отже, аудіальний модус у системі мультимодального навчання є фундаментальним виміром синтаксичного аналізу, що базується на здатності використовувати акустичні параметри для структурування інформаційного потоку. Інтеграція аудіального каналу сприяє переходу від механічного оперування правилами до інтуїтивного відчуття мови та допомагає сегментувати складні речення, суттєво зменшуючи когнітивне навантаження на здобувачів освіти під час осмислення синтаксичних одиниць. Врахування просодичних параметрів є необхідною умовою для формування інтонаційно-комунікативної компетентності майбутніх філологів. Для підвищення ефективності мультимодального навчання доцільно впроваджувати технології візуалізації просодії, залучати ресурси подкастингу та дотримуватися принципів когнітивної теорії мультимодального навчання для оптимального розподілу навантаження між каналами сприйняття. Запропонована система практичних завдань (рецептивно-аналітичні технологічно-цифрові продуктивно-творчі, інтерактивні й мультимодальні тренувальні, вправи на синтаксичну гнучкість) сприяє розвитку синтаксичної гнучкості здобувачів та готує їх до успішної комунікації в сучасному цифровому середовищі.

Зазначені способи й методи з доміантним аудіальним складником сприяють розвитку механізмів критичного й аналітичного мислення майбутніх філологів, дозволяють сприймати мову як цілісну мультимодальну систему. Актуальним завданням подальших досліджень у галузі лінгводидактики є формування та впровадження мультимодальних корпусних текстів, які забезпечуватимуть базу для вивчення синтаксису складного речення через поєднання аудіального, візуального, кінестетичного компонентів у сучасному цифровому освітньому просторі.

Список використаних джерел

1. Борзенко О. П. Інтонація та її вплив на мовленнєве спілкування. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2024. Вип. 21(89). С. 74–7.
2. Єрмоленко С. Функціональний підхід у методиці навчання української мови (на рівні синтаксису). *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогіка. 2017. № 2. С. 111–118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdpu_2017_2_18
3. Макарук Л. Паралінгвальні засоби як композиційні складники сучасних англомовних мультимодальних текстів. *Актуальні питання іноземної філології*. 2016. № 4. С. 94–98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/akpif_2016_4_19
4. Попова І. С. Специфіка засобів зв'язку компонентів складного речення в синтаксичній системі «Щоденників» Олесь Гончара. *Український смисл*. 2019. С. 50–59.
5. Сивокінь Г.В. Просодичні засоби актуалізації епістемічної модальності в науково-популярному дискурсі [Текст]: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15; ДЗ «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського». Одеса, 2001. 198 с.
6. Савченко Є.Ю. Фонетичні засоби актуалізації тематичного та рематичного компонентів речення в усному мовленні. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського: Лінгвістичні науки: зб. наук. праць*. Одеса: Астропринт, 2019. № 28. С. 165-176.
7. Гуменюк І. Л. Інтонація пейзажних описів в англомовній художній прозі (експериментально-фонетичне дослідження) [Техт]: автореферат дис. канд. філол. наук: 10.02.04; Херсон. держ. ун-т. Херсон, 2017. 20 с.
8. Фельцан І., Теличко Н., Попп Д. Розвиток навичок аудіювання з використанням мультимодального підходу на заняттях з іноземної мови як методологічна проблема. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2025. Том 13, № 2.

C. 100-105. URL: <http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/12471/1/Rozvytok%20navychok%20audiuvannia%20z%20vykorystanniam%20multymodalnoho.pdf>

9. Ніколашина Т. І., Тихоненко М. М. Використання мультимедійних засобів у процесі викладання української мови. *Українські студії в європейському контексті*. 2024. № 9. С. 210-220.

10. Резунова В. В., Нашиванько О. В. (2025). Застосування інтернет-ресурсів для формування навичок аудіювання у майбутніх лікарів на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (17). URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15349978>

11. Утілене навчання в іншомовній освіті: мультимодальність, візуальність, цифрові практики : колективна монографія / І. Школа, Б. Салюк, Н. Прокопчук, Н. Дмітренко, В. Панченко, О. Дуброва, Д. Побережний; за заг. ред. І. Школи, Н. Дмітренко. Запоріжжя, БДПУ. Житомир : Видавництво «Євро-Волинь», 2025. 264 с.

12. Федорів Я. Р. Про співвідношення між поняттями «просодія» та «інтонація». *Наукові Записки*. 2001. Т. 19. С. 45–46.

13. Данилюк С. С. Подкаст як засіб формування професійної компетентності сучасних фахівців. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2014. Вип. 34. С. 153–160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2014_34_24

14. Полякова А. С., Барабанчик О. В., Черновол Є. О. (2024). Вплив інтерактивних підходів до навчання на розвиток дослідницьких навичок здобувачів освіти. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (12). URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14030768>

15. Козак Л. В. Кейс-метод у підготовці майбутніх викладачів до інноваційної професійної діяльності. *Освітологічний дискурс*. 2015. № 3. С. 153–162. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/osdys_2015_3_17

16. Метод shadowing: інноваційний підхід до вивчення іноземних мов.

URL: <https://buki.com.ua/blogs/metod-shadowing-innovaciinii-pidxid-do-vivcennia-inozemnix-mov/>

17. Василик, М. С., Яциняк, О. П., & Орендарчук, О. Л. (2025).

Використання цифрових технологій у навчанні іноземним мовам: дослідження ефективності та викликів. *Педагогічна Академія: наукові записки*, (17). URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15213717>

18. Вашило О., Костиріна Є. Аналіз мультимодальних промов (TED-платформи). *Advanced Linguistics*, 12, 2023. С.35–43.

19. Що таке платформа «TED» і чим вона корисна.

URL: <https://icoola.ua/blog/sho-take-ted-korist?srsltid=AfmBOoo38-81HeobiDF0qksL3QRaw39zoIIwwZvSEaNZFiT3-c56VCJv>